

Çizgi romanlar ve sert polisiye / makale

Category: Detektif proza, Kitapcy, Romanlar

написано kitapcy | 22 января, 2025

Çizgi romanlar ve sert polisiye / makale ÇİZGİ ROMANLAR VE SERT POLİSİYE

Elle çizilmiş art arda gelen resimlerle bir hikayenin anlatıldığı, değişmez bir baş karakterin olduğu ve konuşmaların balon içinde verildiği bir anlatı türü olan çizgi roman, yirminci yüzyıla damgasını vurmuş en önemli popüler kültür olgularından biridir. Türün ilk örnekleri mizah dergilerinde görüldü. Gazetelerin gelişmesiyle birlikte, özellikle pazar eklerinin vazgeçilmezi haline geldi. World'de yayınlanan Hogan's Alley'in satışları artırdığı fark edilince,

medya patronları çizgi romanlara ilgisiz kalamadılar. Gazetelerin arasındaki kıyasıya rekabet, ajansların yeni yazarlar ve ressamlarla kadrolarını takviye ederek, seri üretime geçmelerine yol açtı. 1910'lara gelindiğinde Amerika'da çizgi roman, salt mizahi bir anlatı olmaktan çıkmış; aksiyon, macera ve gizem hikayeleri çizgi romanın konuları arasına girmişti.

Yirminci yüzyılın en önemli popüler kültür olgularından biri olan çizgi romanlar[1], 1930'lardan itibaren sert polisiye (hard boiled) ile de tanıştılar. Şiddet ve cinsellik içeren konuların yanı sıra, sert dedektif karakterleri ve bu türe ait klişeler çizgi romanlarda görülmeye başlandı. Bunlar arasında Dick Tracy, Secret Agent X-9 ve Spirit en ünlüleridir.

► DICK TRACY

Amerikan popüler kültürünün önde gelen ikonalarından biri olan Dick Tracy'nin yaratıcısı, karikatürist Chester Gould, ona aslında Painclothes Tracy adını vermişti. Ancak bu isim, çizimini gönderdiği Chicago Tribune New York Haber Ajansı'nın sahibi Joseph Medill Patterson tarafından beğenilmedi. Onun önerisi, dedektifin adının Dick olmasıydı. Chester Gould bunu kabul edince, 14 Ekim 1931'de, Detroit Mirror'da, geleceğin efsane dedektifi Dick Tracy'nin bantları ilk kez yayınlanmaya başladı. Açılış hikayesi, çok beğenildi. Burada, kız arkadaşı Tess Trueheart'ın babasının soyguncular tarafından öldürülmesi üzerine, Tracy'nin nasıl polis olduğu anlatılıyordu. Aslında bu başlangıç hikayesi fikri de Petterson'dan çıkmıştı. Gould, bütün bu değişiklik önerilerini kabul ederek, tüm zamanların en dayanıklı çizgi romanlarından birine imza attığını o sırada henüz bilmiyordu elbette.

Sert ve zeki dedektif Dick Tracy'nin maceraları tuhaf, hatta biraz deli dolu, şiddet unsurlarıyla bezenmiş ama eğlenceli ve sürükleyiciydi. Kısa sürede popüler oldu. Birçok Amerikan gazetesinde yayınlanmaya başladı.

Gould, Tracy'yi kartal burunlu ve küt çeneli, iriyarı biri olarak resmetmişti. Chicago'yu andıran bir kentte yaşayan kahramanımız, genellikle koyu renk bir elbise ve beyaz bir gömlek giyiyor; kravat ve fötr bir şapka takıyordu. Özellikle

1930'lerde, gangsterler, soyguncular, dejenere olmuş politakacılar ve zenginler onun suç galerisindeki başlıca karakterlerdi. Daha sonra bunlara zamanın ruhuna uygun başka tür suçlular da eklenecekti.

Dick Tracy suçluları takip eder, yakalar ve amansızca kendi adaletini sağlardı. Bir zanlıyı suçlu kabul etmesi için makul şüphenin varlığı ona yetiyordu. Bu ve uyguladığı şiddet onun en çok eleştirilen yanı oldu. Hikayeler, genellikle bir çatışmayla sona ererdi. Yeraltı dünyasına karşı girdiği bu savaştaki yardımcıları, uzatmalı sevgilisi Tess, yetim çocuk Junior ve ortağı eski çelik işçisi Pat Patton'du.

Dick'in, suçluları yok etme yöntemleri epeyce şiddet içeriyordu. Örneğin birini bayrak direğinde sallandırırken, bir başkasını saunada haşlayarak öldürmüştü. Pruneface, Flyface, Mole, Flattop, Brow adındaki bu kötü adamlara karşı Tracy son derece acımasızdı. Bunlardan Flattop'un çirkin ölümü, bir kısım okurların tepkisine bile neden oldu. Flattop Jones, serinin en sevilen kötü adamıydı. Öldürüldüğü zaman taraftarları yas ilan etti. Çizgi romandaki ölümler kötü adamlarla sınırlı değildi. Sık sık masum tanıklar da öldürülüyorlardı. Dick'in sevgilisi Tess Trueheart defalarca kötü adamların elinden son anda kurtularak ölümden dönme rekorunun sahibi olmuştu.

Gould, karakter çizimlerini yaparken çoğu kez ünlü figürleri kullandı. Dönemin film yıldızlarından femme fatale rolleriyle tanınan Veronica Lake, John Barrymore, Robert Montgomery ve 1930'ların ünlü şarkıcısı Bing Crosby bunlardan bazılarıydı.

Dick Tracy, polis prosedür hikayelerine ilk örnek teşkil etmesi bakımından da ilginçtir. Serideki hikayelerde polis çalışmalarını olabildiğince doğru bir biçimde yansıttığı görülür. Gould, gerçekçi olabilmek amacıyla balistik, parmak izi, adli tıp ve diğer teknik konularda dersler almıştır.

İlerleyen yıllarda, Tracy, kendi adaletini dağıtmakta güçlük çekti. Suçlu haklarının öne çıkmasıyla, makul şüphenin ötesinde bir kanıt sunamadığı durumlarda suçluları serbest bırakmak zorunda kaldı. Bugünkü yasalara göre kelepçeli olanlar, suçlular değil polislerdi, ona göre.

Adli tıpın yanı sıra teknolojiyi de ileri düzeyde kullanan Dick Tracy, ev telsizini çizgi romanın simgesi haline getirdi. 1960'lardaysa, bunun yerini, gene telsiz vazifesi gören kol saatleri aldı. Gould, işi o kadar abarttı ki, Tracy'yi Ay'a bile götürmekten kaçınmadı. Sonuçta ortaya çıkan sadece müthiş bir çizgi roman kahramanı değil, oyunları, oyuncakları, afişleri ve türlü çeşitli eşyalarıyla koca bir Dick Tracy endüstrisi oldu.

Gould'un son çizdiği bantlar, 25 Aralık 1977 yayınlandı. Görevi ondan devralan asistanı Rick Fletcher 1983'e kadar bu işi yürüttü. Onun ölümüyle yerine gelen Dick Cohen de 2011 yılında Joe Stanton'a emanet etti Dick Tracy'yi.

Chester Gould 84 yaşındayken, 1985 yılında öldü. Kırk altı yıl boyunca Illinois'deki evinden yaptığı çizimler sayesinde bir çok ödül kazanmıştı. 1980 yılında aldığı ve sadece gizem yazarlarına verilen Edgar Ödülü de bunlardan biriydi.

► SECRET AGENT X-9 (Gizli Ajan X-9)

Yazar Dashiel Hammet ve karikatürist Alex Raymond tarafından yaratılan Secret Agent X-9, isimsiz bir ajanın maceralarını anlatır.

Dick Tracy'nin gördüğü olağanüstü ilgi birçok ajansı benzer çizgi romanlar yaratma konusunda harekete geçirmekte gecikmedi. Bunlardan King Features, yeni bir çizgi romanın hikayesini yazması için Dashiel Hammet'le anlaştı. Çizimleri yapacak olan kişi ise Flash Gordon'un yaratıcısı Alex Raymond'du. Ancak, başlangıçtan itibaren ajansla Dashiel Hammet arasında sorun çıktı. Şirket, kahramanın gizemli bir gizli ajan olmasını istiyordu. Hammet ise kahramanı özel dedektif olarak tasarlamıştı. Sonuçta, ajans, Hammet'in yazdığı metinde değişiklikler yaparak Alex Raymond'a verdi. 22 Ocak 1934'te bir dizi tutarsızlık ve pot kırma derecesinde hatalar içeren bir metinle ilk bölüm yayınlandı.

Hammet'a göre, ana karakter özel dedektif olmalıydı. Ajansla arasındaki anlaşmazlık, çözülecek gibi görünmüyordu. Her iki tarafın görüşleri arasında ciddi bir ayrılık vardı. Bu yüzden

Hammet, üç hikaye daha yazdıktan sonra işi bıraktı. Zaten sözleşmesi dört hikaye içindi.[2] Sonuçlardan memnun olmayan Alex Raymond da ajanstan ayrılınca, serinin üretimi sık sık değişen yazar ve çizerlere kaldı.

X-9 isimsiz bir ajandı. İlk hikayede Dexeter ismini kullanmıştı ama bu onun gerçek adı değildi. Hangi organizasyon adına çalıştığı bilinmiyordu. Yıllar sonra yeniden canlandırıldığında Gizli Ajan Corrigan olarak isimlendirildi. Çalıştığı organizasyonun da FBI olduğu açıklandı. Ancak daha sonra ajanın ismi yine belirsizleşti. 1940'ta Mell Graff seriyi devraldıktan bir süre sonra ajanın adını Phill Corrigan yaptı. Bu zorunlu bir değişiklikti. Çünkü, çizgi romana sekreter Belinda dahil olmuştu. X-9, Belinda'ya evlenme teklif edince kahramanımıza bir isim verme gerekliliği ortaya çıktı. Düşünsenize, hangi kadın ismi olmayan biriyle evlenmek isterdi ki? Hele soyadının X-9 olmasını?

Bu dönemde Dashiel Hammet'in özel dedektif konsepti tamamen yok olmuş, Dexeter tam teşekküllü bir gizli ajana dönüşmüştü. En çok işlenen konular polis yöntemleri, soruşturma ve karşı-casusluktu. Sert polisiyenin klişelerinden femme fatale ve şiddet de serinin ayrılmaz parçalarıydılar. Bir süre sonra romantizmin de hikayeye dahil olmasına rağmen, Secret Agent X-9, King Features'in diğer çizgi romanları Flash Gordon, The Phantom (Kızıl Maske) ve Magician Mandrake (Sihirbaz Mandrake) kadar popüler bir çizgi roman olamadı. Yine de sert polisiyenin iyi fakat kusurlu bir dedektifi olarak uzun bir dönem ayakta kalmayı başardı. Son parlak dönemini 1960-1980 arasında yaşadıktan sonra, 10 şubat 1996'da okurlarına veda etti.

Hammet'a göre Secret Agent X-9, kaba aksiyonlu bir macera dramasıydı. Ajans, onun istediği gibi yazmasına izin verseydi acaba sonuç ne olurdu? Ne yazık ki, bunu asla bilemeyeceğiz.

► SPIRIT (Ruh)

1930'larda başlayan gazeteler arasındaki çizgi roman rekabeti, süper kahramanların da devreye girmesiyle iyice kızışmıştı.

1940 yılına gelindiğinde Record and Tribune ajansı farklı bir şey yapmak istedi. Bu kez kahramanın, gene sert dedektif tiptemesine dayanan gizemli bir suç savaşı olması düşünüldü. Böylece, karikatürist Will Eisener'ın yarattığı Spirit, ilk kez 2 Haziran 1940'ta polisiye çizgi roman okurlarını selamladı. Ajansın getirdiği bir diğer yenilik de, Spirit'in gazetede bant olarak yayınlanmak yerine, pazar günleri gazetenin içine konmuş bir ek olarak okuyucuya verilmesiydi. Bu 16 sayfalık tabloid boyda bir dergiydi ve içinde başka çizgi romanlar da yer alıyordu. Uygulama kısa sürede yayıldı. Yirmiden fazla gazete Spirit dergisini bedava dağıtıyordu artık. Spirit'in gazete sayfalarında bant olarak yayınlanması , ancak 645 sayı sonra mümkün olabildi.

İlk üç sayıda Spirit'in başlangıç hikayesi anlatılır. Maceranın kahramanı, Denny Colt adında genç bir dedektiftir. Bir süredir Dr. Cobra adında bir caninin izini süren Colt, sonunda onun yerini bulur. Arkadaşı Komiser Dolan'a bunu bildirdikten sonra Dr. Cobra'nın gizlendiği ve korkunç deneylerini yaptığı eve gider. Burada, genç dedektifle Dr. Cobra'nın adamları arasında arbede çıkar. Denny, tabancasından çıkan bir kurşunla, içinde çeşitli kimyasal maddeler bulunan bir tankın parçalanmasına sebep olur. Komiser Dolan ve ekibi olay yerine geldiklerinde, kimyasal maddelerden etkilenen Denny'nin yerde yatan cansız bedeniyle karşılaşır. Ertesi gece, yüzünü göstermeyen gizemli bir adam Dolan'ı ofisinde ziyaret eder. Ona üç saat içinde Dr. Cobra'yı teslim edeceğini söyler. Komiser Dolan ona kim olduğunu sorar. Gizemli ziyaretçi yüzünü göstermek istemediğini, ama kendisine Ruh (Spirit) diye hitap edebileceğini söyler. Komiser Dolan, gizemli adamın sesini Denny'nin sesine benzetir ve şüpheleri artar. Denny'nin gömüldüğü Wildwood Mezarlığı'na gitmekten başka çaresi yoktur gerçeği öğrenmek için. Tahmin ettiği gibi Denny sağdır. Etkisi altında kaldığı kimyasallar yüzünden geçici bir süre hayati fonksiyonları durmuş, mezara konduktan birkaç saat sonra kendisine gelmiştir. Birlikte Cobra'yı yakalamalarının ardından Denny kararını açıklar. O, ölü bir insan olarak kalmak niyetindedir. Böylece suçlularla mücadele

etmekte bir üstünlüğü olacak, polisin ulaşamayacağı canilerin peşine düşebilecektir. Bu kararın ardından, zeki, güçlü, dövüş usullerini iyi bilen biri olan Denny Colt, gözlerinin üzerine gelecek şekilde taktığı bir maske ile kendisini gizleyerek kötülere karşı amansız mücadelesine başlar.

Adalet savaşçısı Spirit'in maskesi gibi üzerine giydiği elbisesi de mavidir. Fötr şapkası ve eldivenleri de. Sadece kravatı kırmızıdır. Yaşadığı şehir başlangıçta New York'tur ama daha sonra kentin adının Central City olduğu açıklanır. Hikayede eksantrik kişilere, femme fatalelere sıkça rastlanır. Spirit de diğer sert çizgi roman kahramanları gibi kendi adaletini uygulayan bir dedektiftir. Komiser Dolan'ın kızı Ellen'le aralarında bir aşk vardır. Bu aşk teması uzun yıllar varlığını sürdürmüş, hiç değişmeden kalmıştır.

Çizgi romanın yaratıcısı Eisener, hikayelerdeki şiddet içeriğinin yanı sıra, çizimlerdeki ırkçı tutumu dolayısıyla da ciddi eleştirilere uğradı. Bu eleştirinin temelinde Spirit'in Afrika kökenli genç yardımcısı Ebony White'ın resmedilişi yer alıyordu. Gerçekten de White'ın İri beyaz gözlü ve kalın dudaklı biri olarak çizilmesi, niyet farklı bile olsa ırkçılık kokan, hele günümüzde asla kabul görmeyecek bir tutumdur. Eisener de maksadının, mizah olduğunu belirtmiş, ancak ilerleyen yıllarda Ebony White'ı tamamen hikayeden çıkarmak zorunda kalmıştır.

Esin INCI. Detektif proza